

İşkence Ve Diğer Suçlarda Her Zaman Dava Açılabilir Mi?

Zamanaşımı Nedir ?¹

1. Suçların ceza veya dava zamanaşımına uğraması ne demektir?

Zamanaşımı, bir suçun işlenmesinden itibaren üzerinden belli bir süre geçmesiyle ilgili kişiye ceza verilmemesi veya dava açılmaması anlamına gelir. Her ne kadar devlet, toplum düzenini sağlamak amacıyla suçluya ceza verse de bazen suçun işlenmesinin üzerinden uzun süre geçmesiyle ceza vermenin toplumsal bir yararı kalmaz. Çünkü zamanın geçmesiyle kayıtlar kaybolabilir, hafızalar zayıflar, tanıklar ölür, dava açıldığı halde yargılama uzun sürer ve çeşitli nedenlerle karar verilememiş olabilir. İşte bir suçun zamanaşımına uğraması, belli bir süre sonunda yasaca belirlenen zamanaşımı süresinin dolarak, bir suçtan dolayı şüpheli kişi hakkında dava açılmaması, ceza verilememesi veya verilmişse bir cezanın infaz edilememesi anlamına gelir.

2. Her suç zamanaşımına uğrar mı?

Evet, genelde bütün suçlar zamanaşımına uğrar. Ancak işkence ve kötü muamele sonucunda gerçekleşen ölümler, ruhsal ve bedensel sakatlanmalar, cinsel saldırılar ve diğer mağduriyetler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne göre hem yaşam hakkının ihlali hem de insanlığa karşı suç teşkil eder. Bu nedenle bu tür suçlarda zamanaşımı yoktur.

3. Güvenlik güçleri tarafından kötü muamele veya işkenceye uğrayanlar devlete karşı dava açabilirler mi?

Evet. 30 Nisan 2013 tarihinden sonra² güvenlik güçleri tarafından, insanlığa karşı suç sayılan işkence ve kötü muamele maruz kalan herkes, her zaman dava açabilir. Şikayette bulunmak, dava açmak için sınırlı bir süre yoktur.

4. Korktuğu, çekindiği, travma yaşadığı için veya herhangi bir nedenle suç duyurusunda bulunamamış kişiler için zamanaşımı işler mi?

Hayır. Ama ancak 30 Nisan 2013 tarihinden sonra işlenmiş suçlar söz konusu olduğunda. Örneğin Gezi Parkı olayları döneminde güvenlik güçleri tarafından bir kişiye kötü muamele ve işkence yapılmış ve bunlarla ilgili deliller bugün bulunamamış olabilir. Sonradan ortaya çıkmış bir delile dayanarak, örneğin bir kamera kaydı, alet, tanık gibi delillerle suç duyurusunda bulunmak mümkündür. Deliller, aradan uzun süre geçtikten sonra bulunsa da dava açılabilir.

Ayrıca mağdurlar yaşadıkları travma nedeniyle hemen şikayette bulunmaya korkabilir veya yaşadıkları kötü anları şikayet ederken tekrar travma yaşayabilir, bu nedenle kendilerini şikayetçi olmaya hazır hissetmeyebilir. Bu suçlarda zamanaşımı süresi olmaması nedeniyle

---

¹ Bu bilgilendirme notu genel niteliktedir. Çıkabilecek her hukuki durumun burada öngörülmesi ve bu not kapsamına alınması mümkün değildir. Bu nedenle, karşınıza çıkan hukuki meselelerde konuyu bilen bir avukata danışmanız tavsiye olunur.

² İşkence suçunda zamanaşımı işlemeyeceğinin düzenlendiği 6459 sayılı yasa 30 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

işkence ve kötü muameleye uğrayan kişi korku, travma ve benzeri durumlar ortadan kalktığında, kendini hazır hissettiğinde şikayetçi olma hakkına halen sahip olacak, bu hakkını yitirmeyecektir.

5. Üzerinden çok zaman geçmiş olması işkence veya kötü muamelenin yapıldığını ispat etmeyi engeller mi?

Engelleyebilir. Aradan geçen zaman birçok delilin kaybolmasına neden olabilir. Oysa delil olmaksızın şüphelinin cezalandırılması veya tazminat ödenmesi mümkün değildir. Bu nedenle işkenceye, tacize, tecavüze ve olabilecek her türlü kötü muameleye maruz kalanların ellerindeki her türlü 'şeyi' (belge, fotoğraf, video, giysi, kullanılan malzeme, tanık ismi, doktor raporu, psikolojik rapor vs.) delil olarak mahkemeye sunabilecekleri için saklamalarında fayda vardır. Bu sayede zaman geçmiş olsa bile işkence yapıldığını ispatlamak mümkündür.

6. 12 Eylül döneminde işkenceye maruz kalanlar bu suçları işleyenlere karşı dava açabilirler mi?

Bu konuda hukukçular arasında çeşitli tartışmalar ve görüş farklılıkları bulunmaktadır. Bugün yürürlükte olan Türk Ceza Kanunu'nda insanlığa karşı suçlar ve işkence suçu hakkında zamanaşımı uygulanmayacağı kabul edilmiştir. 2005 yılına değin yürürlükte bulunan Türk Ceza Kanunu'nda ise bu suçtan dolayı zamanaşımıyla ilgili bir düzenleme yoktur. Hukukun temel bir prensibine göre, bir yasa ancak yürürlüğe girdikten sonrasına yönelik olarak uygulanır. Dolayısıyla birçok hukukçu 12 Eylül döneminde söz konusu suçlar için dava açılmayacağını savunurken bazı hukukçular dava açılacağı görüşündedir.

7. Zamanaşımıyla ilgili düzenleme hangi yasada yapılmıştır?

Türk Ceza Kanunu'nun 66. ve 68. maddelerinde dava zamanaşımı ve ceza zamanaşımı süreleri belirtilmiştir. İnsanlığa karşı suçlar da aynı yasanın 77. maddesinde düzenlenmiştir. İşkence suçunda zamanaşımı işlemeyeceği 6459 sayılı yasada düzenlenmiştir³.

---

³ 30 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir